

Крилова С. В.

*Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

*Науковий керівник – Рижкова В. В., канд. філол. наук, доцент,
професор кафедри прикладної лінгвістики*

**ЯКІСТЬ ВІДТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ НАУКОВО-
ПОПУЛЯРНИХ ТЕКСТІВ У МАШИННОМУ ПЕРЕКЛАДІ
(НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ TED TALKS)**

Обсяги інформації зростають щодня, слідом за ними й попит на швидкий та якісний переклад. Найбільше ринок перекладу зацікавлений саме в науково-технічній літературі. При цьому переклад текстів, що містять терміни, – це кропітка праця, що вимагає уваги й дотримання граматичних правил. Гарний переклад тексту – це не тільки творча, а й досить трудомістка праця.

Для поділу перекладів на «гарні» та «погані» існують поняття «адекватності» та «еквівалентності». Вони не є тотожними, але можуть й існують одночасно. Адекватність поєднує передання відтінків оригіналу в стилі та експресії, у той час як еквівалентність означає, що створений в результаті міжмовної комунікації текст буде відповідати параметрам, що задаються оригіналом.

Переклад термінів має свою специфіку, особливо тому, що саме на лексику в перекладанні припадає велика кількість помилок. У процесі перекладач повинен(а) діяти за певним алгоритмом, для термінів початком слугує пошук терміна-еквівалента. На практиці такий еквівалент може дійсно існувати та бути зафіксованим в словниках; робота ускладнюється, коли в вихідній мові термін з відповідним значенням відсутній.

Для того щоб перекласти термін без еквівалента, було вироблено кілька методів: транскодування, калька та експлікація.

Поява в 50-х ХХ століття та подальший розвиток систем автоматичного комп'ютерного перекладу не тільки спростили роботу перекладача, а й змогли, у більшості випадків, замінити людину-посередника звичайному користувачеві. Існує три засоби машинного перекладу, до яких зараховують суто автоматичний переклад, автоматизований переклад з інтерфейсом для взаємодії машини та людини й модель звернення до термінологічних банків даних [1].

Системи машинного перекладу здійснюють автоматичний переклад тексту. За окрему одиницю береться слово або словосполучення; вони, як правило, містять двомовні словники з потрібною граматичною інформацією, тобто морфологічними, синтаксичними та семантичними правилами мови, задля забезпечення відтворення еквівалентних, варіантних та трансформаційних перекладних відповідностей, а також алгоритмам граматичного аналізу, що закладаються в них розробником.

Були створені різні методи комп'ютерного перекладу, починаючи з прямого комп'ютерного перекладу, найдавнішого, продовжуючи трансфером, інтерлінгвою, ЕВМТ та закінчуючи SBMT, наразі менш якісним, але найсучаснішим методом з прогнозованим успіхом.

У машинного перекладу є свої недоліки. Так, в процесі перекладу зазвичай виникають такі типові помилки: неправильне розпізнавання типів граматичних зв'язків між членами речення, що, своєю чергою, порушує порядок членів речення, заміна одного члена речення на інший,

комп'ютерному перекладачеві досить складно даються розпізнавання родової та відмінкової форм. До лексичних проблем перш за все належить неправильний принцип відбору словникових відповідників, дослівний або неправильний переклад термінології.

Водночас варто звернути увагу також і на переваги програм машинного перекладу:

Висока швидкість. Усього кілька секунд – і ви отримуєте переклад багатосторінкового тексту. Це дозволяє швидко зрозуміти зміст тексту.

Низька вартість. Якщо ви звертаєтеся до професійних перекладачів, доводиться платити за кожну сторінку перекладеного тексту, або ви наймаєте штатного перекладача, якому доводиться платити зарплату. У випадку з системою машинного перекладу ви платите гроші тільки один раз, купуючи програму.

Програми перекладу вдосконалюються, розширюються функції алгоритмів, поповнюються словники та збільшується кількість тем. Можливо, у майбутньому з'являться системи перекладу, які стануть вірними помічниками в перекладацькій роботі, їм можна буде довірити переклад технічних текстів із вузькоспеціалізованою термінологією та складною граматиною. Але що стосується творчої частини, то в змаганні комп'ютер-людина завжди перемаже «живий» перекладач. Програма-перекладач – це перш за все інструмент, котрий дозволяє вирішити проблеми перекладу або підвищити ефективність праці перекладача тільки в тому випадку, якщо він грамотно використовується. Результати машинного перекладу неодмінно підлягають редагуванню з метою запобігання проникненню помилок у кінцевий текст перекладу. Однак для вирішення проблем, зумовлених трудомісткістю процесу перекладу, системи машинного перекладу можуть виявитися гарною підмогою.

Література:

1. Васенко Л. А., Дубічинський В. В., Кринець О. М. Фахова українська мова : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 272 с.